

Η **ιταλίδα** συγγραφέας μιλάει στο «Βήμα» για την **αστυνομική λογοτεχνία**, τις μόδες της και τους **κλασικούς**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

ΜΠΕΝ ΠΑΣΤΟΡ
Lumen

Μετάφραση
Χρήστος Καψάλης.
Εκδόσεις Μίνωας,
2019, σελ. 464,
τιμή 16,99 ευρώ

Ενας γερμανός στρατιώτης-ντετέκτιβ στην κατεχόμενη από τους Γερμανούς Πολωνία ερευνά την υπόθεση της δολοφονίας της ηγουμένης μιας καθολικής μονής. Η υπόθεση του *Lumen*, του πρώτου μυθιστορήματός της επιτυχημένης δεκάτομης αγγλόφωνης σειράς με ήρωα τον Μάρτιν Μπόρα της ιταλίδας συγγραφέως Μπεν Πάστορ, κατά κόσμον **Μαρία Βερμπένα Βόλπι**, προδιαθέτει για μια ιστορία σκοτεινών προθέσεων και ηθικών διλημάτων. Η Πάστορ όμως δεν βλέπει το νουάρ μόνο ως ζήτημα αξιοπρόσεκτης πλοκής. Η συζήτησή μας περιστρέφεται γύρω από τις ιδιαιτερότητες του είδους, τη διεύρυνση των ορίων του και την αξιόπιστα ποιότητα των αρχαίων κλασικών.

■ **Με τον Μπέρνι Γκούντερ του Φίλιπ Κερ, τον Ρίχαρντ Οπενχάιμπερ του Χάριετ Μαρτς του Ρόμπερτ Χάρις και διάφορους άλλους ο Μάρτιν Μπόρα έχει ήδη μια μεγάλη συντροφιά. Οι ντετέκτιβ στη ναζιστική Γερμανία έχουν γίνει πια ένα υποείδος του αστυνομικού μυθιστορήματος;**
«Καλή ερώτηση! Ναι, όντως τα τελευταία χρόνια οι ντετέκτιβ που δρουν στα χρόνια των Ναζί έχουν αυξηθεί, αναρωτιέμαι κι εγώ αν πρόκειται για μόδα ή για έκφραση του πνεύματος των καιρών. Λογοτεχνικά μιλώντας, ο Μάρτιν Μπόρα γεννήθηκε πριν από 33 χρόνια, όταν η ιδέα ενός γερμανού ντετέκτιβ ήταν ακόμη πρωτότυπη. Είχα ήδη γράψει αρκετά διηγήματα με τον ίδιο πρωταγωνιστή, άρα εγώ κι εκείνος ήδη είχαμε κάνει μαζί έναν μεγάλο περίπατο. Εξαρχής η πρόθεσή μου ήταν να αποδομήσω το αστυνομικό μυθιστόρημα, να δανειστώ θεματικές και γλωσσικά στοιχεία από το mainstream, να χρησιμοποιήσω το κλίμα, τον τόπο και την εποχή ως πλήρεις χαρακτήρες προκειμένου να δημιουργήσω μια ξεχωριστή ατμόσφαιρα. Δάσκαλός μου ως προς αυτό είναι βέβαια ο Ζορζ Σιμενόν, ενώ υφολογικά η προσέγγισή μου εμπνέεται από τη Γιουντόρα Γουέλτι, τον Ερνστ Βίχερτ, την Τόνι Μόρισον – κανένας και καμία από τους οποίους δεν είναι συγγραφέας αστυνομικής λογοτεχνίας».

■ **Πώς θα συστήνατε τον ήρωά σας, έναν αγγλογερμανό αντιναζιστή αξιωματικό της Βέρμαχτ, στο ελληνικό κοινό;**
«Με μυθικούς όρους, που θα είναι οικείοι στο ελληνικό κοινό, θα έλεγα ότι ο Μπόρα είναι κάτι μεταξύ Οδυσσέα, ατόμου βασανισμένου και προικισμένου με εξέχουσα εξυπνάδα, και Αχιλλέα, ωραίου και ορμητικού. Η γνώση των κλασικών (συχνά ταξιδεύει με τόμους του Σοφοκλή και του Οβίδιου στον γυλιό του) τον διακρίνει από τον αντιδιανοουμενισμό του ναζιστικού καθεστώτος. Είναι όμως και ένας άνδρας 26 ετών που μεγάλωσε στη γερμανική εκδοχή της εποχής της τζαζ και δεν κυνήγησε ποτέ γυναίκες

«**Η Οδύσσεια θα είναι πάντα στη μόδα**»

– εκείνες τον κυνηγούσαν. Ίσως νέος να παρακολουθούσε τις διαλέξεις του Μάρτιν Χάιντεγκερ, όταν ήταν παιδί όμως το έσκασε και από το σπίτι της γιαγιάς του όπου πήγαινε για διακοπές στη Ρώμη προκειμένου να δει βρώμικες παραστάσεις του βοντβίλ. Για να δανειστούμε την αμερικανική έκφραση για τους σκληρούς του γουέστερν, είναι ο “ψηλός, σιωπηρός τύπος” που προτιμά τη δράση από τη χαλαρή συζήτηση».

■ **Στο «Lumen» συναντάμε αντηχήσεις πολλών πραγμάτων**

που θα συμβούν στο μέλλον – από την τύχη του ήρωα ως το Ολοκαύτωμα.

«Ακριβώς. Η προοικονομία παίζει σημαντικό ρόλο στον μυθιστορηματικό κύκλο του Μπόρα. Υπόνοιες, ενδείξεις και μηνύματα εμφανίζονται υποδεικνύοντας τις φοβερές συνέπειες της εκστρατείας της Πολωνίας. Λέω συχνά ότι ακόμα και όσο βιώνουν τον πόλεμο, όπως και τον έρωτα, είναι τελικά αδύνατον να τον βάλουν σε λέξεις. Το άφατο μόνο να το προσεγγίσουμε μπορούμε, γι' αυτό κι εγώ προσπάθησα να προβάλω πάνω στους χαρακτήρες μου τις σκιές του μέλλοντος».

■ **Εξ ου και στο βιβλίο εμφανίζεται ως δευτερεύων χαρακτήρας ο στρατηγός Μπλάσκοβιτς, ένας από τους λίγους γερμανούς στρατιωτικούς ηγέτες που κατήγγειλαν ανοιχτά στους ανωτέρους τους τα εγκλήματα των SS;**

«Πράγματι. Με ενδιαφέρουν εδώ και πολλά χρόνια τα πρόσωπα που στελέχωσαν την αντίσταση κατά των Ναζί στο εσωτερικό του γερμανικού στρατού κι έτσι πρόσθεσα την περιστασιακή παρουσία αυτού του αξιόλογου ανθρώπου. Ο Μπλάσκοβιτς είναι ο πιο γνωστός, αλλά όχι και ο μόνος υψηλόβαθμος γερμανός αξιωματικός που κατήγγειλε τα εγκλήματα των SS και της Γκεστάπο στην Πολωνία. Γερμανοί ήρωες που εκτελέστηκαν μετά την “Επιχείρηση Βαλκυρία”, την απόπειρα δολοφονίας του Χίτλερ το 1944, όπως οι Σταουφένμπεργκ, Οστερ, Φον Χάσε (τον γιο του οποίου γνωρίζω προσωπικά), είχαν εκφράσει τις διαφωνίες τους ήδη πριν από το 1939».

■ **Γράφετε τα μυθιστορήματά σας απευθείας στα αγγλικά. Είναι η σημερινή άνηση του αστυνομικού μυθιστορήματος ως έναν βαθμό αποτέλεσμα της παγκόσμιας διάδοσης της αγγλικής γλώσσας;**

«Αναμφίβολα. Η διάδοση των αγγλικών στην αμερικανική εκδοχή τους είναι μια καλοήθης μορφή ιμπεριαλισμού. Ημουν τυχερή που την έμαθα νωρίς έτσι ώστε να την κατακτήσω σε σημείο να γράφω αλλά και να διδάσκω σε αυτήν. Η πυκνότητα, η πολυεπίπεδη εκλέπτυνση της συχνά υποτιμημένης αυτής γλώσσας (ακούμε διαρκώς ότι “τα αγγλικά είναι εύκολα”) αποκτάται μόνο ύστερα από πολλή μελέτη και εξάσκηση. Ωστόσο, γεγονός παραμένει πως τα αγγλικά επιτρέπουν σε δεκάτομια ανθρώπους να μοιραζόμαστε εμπειρίες παρά το ότι αγνοούμε ο ένας τη γλώσσα του άλλου. Τα αγγλόφωνα βιβλία, οι αγγλόφωνες ταινίες, οι αγγλόφωνοι δικτυακοί τόποι μάς επιτρέπουν να ανταλλάσσουμε ιδέες παγκοσμίως. Και βοηθούν παράλληλα τη διάδοση λογοτεχνικών και μουσικών ειδών».

■ **Επειτα από μία δεκαετία θριάμβου του σκανδιναβικού νουάρ, έχει έρθει η ώρα να ξεπεραστεί, πιστεύετε;**

«Σκανδιναβικά νουάρ δεν διαβάζω, άρα δεν θα είμαι καλή κριτής στο συγκεκριμένο ερώτημά σας. Τολμώ να πω ότι εκείνα τα στοιχεία τους που αξίζουν θα επιζήσουν. Οι μόδες έρχονται και παρέρχονται. Όπως θα έλεγε κάθε λάτρης της τζαζ κατά τη γνωστή ρήση του Ντιουκ Ελινγκτον, “υπάρχουν μόνο δύο είδη μουσικής: η καλή μουσική και η κακή μουσική”. Ο,τι μένει τελικά είναι η ποιότητα του κειμένου, ανεξάρτητα από τον τόπο και τον χρόνο της δημιουργίας του. Θα διαβάζουμε την Οδύσσεια και όταν οι σημερινοί σурμοί θα έχουν εξαφανιστεί. Γιατί; Γιατί το θέμα ενός έλληνα βετεράνου του πολέμου που αγαπά τη μικρή νησιωτική πατρίδα (και την όμορφη σύζυγό του) είναι τόσο σύγχρονο όσο και πριν από χιλιάδες χρόνια. Το πιο πιθανό είναι λοιπόν ότι η Οδύσσεια θα ζήσει περισσότερο από το σκανδιναβικό νουάρ – όπως και από όλους εμάς».